

Naujos už konkurencijos teisės pažeidimus skiriamų baudų skaičiavimo taisyklės

Elonas Šatas

LR konkurencijos tarybos narys

Pranešime pateikiami vertinimai yra asmeninė autoriaus nuomonė, kuri nebūtinai sutampa su oficialia Konkurencijos tarybos pozicija

Turinys

I. Priežastys, sąlygojusios naujų baudų skaičiavimo taisyklių priėmimą

II. Baudos skaičiavimas pagal naujas taisykles

III. Naujų taisyklių įtaka baudoms

Naujos baudų skaičiavimo taisyklės

Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64 patvirtintas ***Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašas*** (Valstybės žinios, 2012-01-26, Nr. 12-511) įsigaliojo **2012 m. sausio 27 dieną**.

I. Priežastys, sąlygojusios naujų baudų skaičiavimo taisyklių priėmimą

- Padaryti baudų skaičiavimo procesą skaidresnį ir aiškesnį.
- Labiau individualizuoti baudas atsižvelgus į ūkio subjektų dalyvavimo pažeidimuose aplinkybes.
- Skirti pakankamai atgrasančias baudas sunkiausių bei ilgai trunkančių pažeidimų atvejais.

Ko siekiama baudomis už konkurencijos teisės pažeidimus?

1. Nubausti ūkio subjektą, padariusį pažeidimą.

Mažiausia bauda turėtų bent jau viršyti iš pažeidimo gautas neteisėtas pajamas (Byla T-15/02, par. 226).

2. Atgrasyti kitus ūkio subjektus nuo pažeidimų.

Skaičiuojant baudą turi būti įvertinama tikimybė, jog pažeidimas bus atskleistas, todėl bauda gali žymiai viršyti naudą, gautą iš pažeidimo (Byla T-329/01, par. 141).

II. Baudos skaičiavimas pagal naujas taisykles

Baudos skaičiavimo schema

Bazinis baudos dydis	$\begin{aligned} & \text{Pardavimų vertė (iki 30\%)} \times \text{dalyvavimo pažeidime trukmė} \\ & + \\ & \text{Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25\%)} \text{ už sunkiausius pažeidimus} \\ & + \\ & \text{Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio} \end{aligned}$
Didinimas	Sunkinančios aplinkybės
Mažinimas	Lengvinančios aplinkybės
Didinimas arba mažinimas	Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui

<p>Bazinis baudos dydis</p>	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausių pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
<p>Didinimas</p>	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
<p>Mažinimas</p>	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
<p>Didinimas arba mažinimas</p>	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Pardavimų vertė

Pajamos gautos per paskutinius vienerius dalyvavimo pažeidime ūkinius metus iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių.

Laikoma, kad su pažeidimu susijusių prekių vertė geriausiai parodo pažeidimo daromą žalą ekonomikai.

Jei nėra patikimos informacijos apie pardavimo vertę, bauda skaičiuojama nuo bendrųjų ūkio subjekto metinių pajamų.

Pardavimų vertė. Su pažeidimu susijusios prekės I

Prekių sąsajumas su pažeidimu vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju.

Svarbu ne pažeidimo įtakojami sandoriai, bet įtakojamos rinkos (Byla T-211/08, par. 59).

Bent jau prekės patenkančios į tą pačią prekę rinką kaip ir pažeidimo objektu esančios prekės paprastai laikomos susijusios su pažeidimu (Byla T-144/89, par. 98).

Pardavimų vertė. Su pažeidimu susijusios prekės II

Prekės, patenkančios į kitas rinkas, konkrečiu atveju gali būti pripažintos susijusiomis su pažeidimu.

Microsoft byloje pažeidimu pripažinti įmonės veiksmai platinant media grotuvą, bet pajamos skaičiuotos nuo personalinių kompiuterių operacinių sistemų pardavimų.

Pardavimų vertės dalis, naudojama baudai skaičiuoti I

Pardavimų vertės dalis priklauso nuo pažeidimo pavoingumo, kurį lemia:

- Pažeidimo pobūdis;
- Pažeidimo dalyvių bendra rinkos dalis;
- Pažeidimo geografinis plotas;
- Ir kt.

Pavoingumą įtakojantys kriterijai ir jų svarba nustatomi kiekvienu konkrečiu atveju. Kriterijų sąrašas nebaigtinis.

Pardavimų vertės dalis, naudojama baudai skaičiuoti II

Pardavimų vertės dalis gali siekti iki 30 procentų.

Sunkiausių pažeidimų atvejais naudojama pardavimų vertės dalis – **nuo 20** iki 30 procentų.

Sunkiausi pažeidimai – susitarimai tarp konkurentų dėl:

- Kainų nustatymo;
- Rinkos pasidalijimo;
- Gamybos ar pardavimų kiekių ribojimo.

Dalyvavimo pažeidime trukmės įtaką baudai

Apskaičiuota pardavimų vertė dauginama iš ūkio subjekto dalyvavimo pažeidime metų skaičiaus.

Trukmės skaičiavimas:

- Laikotarpis iki 6 mėn. – 0,5 metų;
- Laikotarpis nuo 6 iki 12 mėn. – 1 metai.

Pavyzdys:

Jei A dalyvavo pažeidime 26 mėnesius, apskaičiuota pardavimų vertė (pvz., 10 000 litų) bus dauginama iš 2,5.

<p>Bazinis baudos dydis</p>	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausius pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
<p>Didinimas</p>	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
<p>Mažinimas</p>	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
<p>Didinimas arba mažinimas</p>	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Padidinimas už sunkiausius pažeidimus

Sunkiausių pažeidimų atvejais prie baudos dydžio, apskaičiuoto už pažeidimo pavojingumą ir trukmę, pridedama nuo 15 iki 25 procentų pardavimų vertės.

Šis dydis nepriklauso nuo pažeidimo trukmės.

Europos Komisijos (EK) praktikoje šis procentas paprastai sutampa su procentu už pažeidimo pavojingumą.

<p>Bazinis baudos dydis</p>	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausius pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
<p>Didinimas</p>	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
<p>Mažinimas</p>	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
<p>Didinimas arba mažinimas</p>	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio

Taikomas tuomet, jei nustatoma, kad ūkio subjekto pajamos iš nesusijusių su pažeidimu prekių sudaro daugiau kaip 95 procentus bendrųjų pajamų.

Nėra nustatyta maksimali riba, kiek galima didinti baudą remiantis šiuo kriterijumi.

EK praktikoje šis dydis sudarė nuo 10 iki 100 procentų.

<p>Bazinis baudos dydis</p>	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausių pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
<p>Didinimas</p>	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
<p>Mažinimas</p>	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
<p>Didinimas arba mažinimas</p>	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Baudos padidinimas esant sunkinančoms aplinkybėms

Atsakomybę sunkinančios aplinkybės:

- kliudymas vykdyti tyrimą;
- įvykdyto pažeidimo slėpimas;
- pažeidimo tęsimas nepaisant Konkurencijos tarybos (KT) įpareigojimo jį nutraukti;
- pakartotinis pažeidimo, už kurį jau buvo paskirtos šiame įstatyme numatytos sankcijos, įvykdymas.

Už pakartotinį Konkurencijos įstatymo pažeidimą bauda gali būti didinama iki 100 procentų.

Už visas kitas sunkinančias aplinkybes bendrai bauda gali būti didinama iki 50 procentų.

<p>Bazinis baudos dydis</p>	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausius pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
<p>Didinimas</p>	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
<p>Mažinimas</p>	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
<p>Didinimas arba mažinimas</p>	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Baudos sumažinimas esant lengvinančioms aplinkybėms

Atsakomybę lengvinančios aplinkybės:

- padėjimas KT tyrimo metu;
- pripažinimas KT tyrimo metu nustatytų esminių aplinkybių;
- pažeidimą sudarantis elgesys buvo nulemtas valdžios institucijų veiksmų;
- labai sunki ūkio subjekto finansinė padėtis;
- ir kt., nurodytos Konkurencijos įstatymo 42 str. 2 dalyje.

Už visas lengvinančias aplinkybes bendrai bauda gali būti sumažinama iki 50 procentų.

Lengvinančių aplinkybių buvimo įrodinėjimo našta tenka subjektui, kuris jomis remiasi.

Bazinis baudos dydis	<p>Pardavimų vertė (iki 30%) × dalyvavimo pažeidime trukmė + Pardavimų vertė (nuo 15 iki 25%) už sunkiausius pažeidimus + Baudos padidinimas siekiant atgrasomojo poveikio</p>
Didinimas	<p>Sunkinančios aplinkybės</p>
Mažinimas	<p>Lengvinančios aplinkybės</p>
Didinimas arba mažinimas	<p>Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui</p>

Ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui

Bazinis baudos dydis didinamas ūkio subjektui, kuris buvo pažeidimo iniciatorius arba skatino kitus subjektus dalyvauti pažeidime.

Bazinis baudos dydis mažinamas ūkio subjektui, kuris atliko pasyvų vaidmenį pažeidime.

Nėra numatyta riba, kiek gali būti didinama arba mažinama bauda atsižvelgus į šias aplinkybes.

III. Naujų taisyklių įtaka baudoms

Nėra ir negali būti formulės, pagal kurią įmonės iš anksto galėtų apsiskaičiuoti savo baudas. Konkurencijos tarybos diskrecija skaičiuojant baudas neišvengiama.

- Baudų skaičiavimo taisyklių tikslas yra skaidrumas ir nešališkumas, o ne baudų dydžio nuspėjamumas (Byla T-15/02, par. 250)
- Konkurencijos taisyklių pažeidimų sunkumas pateisina tai, kad įmonės negali iš anksto apsiskaičiuoti baudos ir tokiu būdu įvertinti naudos, kurią jos gautų iš atitinkamo pažeidimo (Byla T-279/02 par. 83).

Apibendrinus naujų taisyklių įtaką baudoms

Negalima teigti, jog baudos bus didesnės, bet galima teigti, jog:

- Baudų skaičiavimas taps skaidresnis;
- Baudos bus proporcingesnės kiekvieno subjekto „indėliui“ į pažeidimą;
- Tikėtina, kad baudos gali didėti: už sunkiausius pažeidimus, už ilgai trunkančius pažeidimus, o taip pat „recidyvistams“.

Ačiū už dėmesį!

